

17. Mustafa Ateş

Emekli Din İşleri Yüksek Kurulu üyesi

Olay Adam: Tayyar Altıkulaç

O, kimine göre altı kulaç boyunda bir gaflet heykeli¹, kimine göre eyyamcı-düzenin adamı, kimine göre “Küçük dağları ben yarattım!” anlayışını haklı çıkaracak kadar despot bir adam! Ama neticede o bir insan, bir idareci. Her insanın terkinde olduğu gibi, onun mayasında da yeterli dozda bunlardan bulunabilir. Ancak Tayyar Bey’in Diyanet’te gerçekleştirdiği hizmetler göz önüne alındığında, onu bu kadar basite irca etmek demek, onu nefsanîliğe mahkûm etmek demektir ki bu büyük bir haksızlıktır. O gerçekten başarılı bir idareci ve yüklendiği sorumluluğun bilincinde olan bir kişiliktir.

Tayyar Bey kısa süren öğretmenlik dönemi bir yana, Diyanet İşleri başkan yardımcılığında ve oldukça uzun süren başkanlık döneminde o haris bir adam ve hatta kaprisli bir yönetici olarak tanınır. Bu görüş ve kanaat kısmen doğrudur. Ama doğru olan başka bir husus daha vardır ki başına getirildiği teşkilâtın o günlerde içine yuvarlandığı durumdan çekip çıkarılmasının böyle güçlü bir iradeyi gerektirdiği gerçeğidir. O, bunalımlı ve gırtlığına kadar politikaya batmış, sen-ben kavgasıyla halk nazarında ciddi bir itibar kaybına uğramış, her partiden birtakım insanların Diyanet gibi bir müesseseyi kendi çıkarlarına ve politik oyunlarına alet etmek istediği bir hengâmede, teşkilât mensuplarının gruplar halinde sağa-sola yalpa yaptıkları bir zamanda Diyanet’in yakasını ancak Tayyar Bey ve ekip arkadaşları çıkarabilirdi diye düşünüyorum.

Bu kargaşa ortamında, Diyanet İşleri Başkanlığı’nı bunalımdan çıkarıp, kendi aslı ortamına çekmek, doğru zemine oturtmak, ertelenen hizmetleri gerçekleştirmek için granit gibi bir iradeye, deyim yerindeyse Tayyar Bey gibi genç, enerjik, ne yaptığını, niçin yaptığını, neleri hedeflediğini bilen, meslekî konularda hafife alınamayacak kadar güçlü bir reise ihtiyaç vardı. Tayyar Bey bu ihtiyacı karşılamak için hayatını, kariyerini istihkar edencesine ortaya koydu. O dönemde bu cesaret, bu fedakârlık zor bir işti. Tayyar Bey bu zorluğu göze alan nâdir simalardandır.

Bilindiği gibi Tayyar Bey, Diyanet teşkilâtına tek başına gelmedi. O gelmeden önce teşkilâta onun yakın çevresiyle temasta olan bir grup arkadaş vardı. Kendi çalışma arkadaşları, yani kendi ekibi bu kadroya inzimam edince, başarılı hizmetlere imza atıldı. Tayyar Bey, ekip arkadaşlarının ısrarlı teşvik ve destekleriyle Diyanet’e gelmemiş olsaydı, elbette o da emsalleri gibi hatta onların fevkinde bir akademisyen, saygın bir ilim adamı olurdu. O, İstanbul’daki hocalığını, bir mânada istikbalini, ümidini, hayallerini, ümitvar olduğu öğrencilerini bırakıp bir semt-i meçhule doğru sürüklenmeyi göze aldı. 1970’li yılların şartları, özellikle Diyanet’in etrafında çevrilen dolapları, siyasî entrikaları göz önüne alırsak işin vahameti ortaya çıkar. Ve Tayyar Bey’in verdiği kararın ne büyük fedakârlık olduğu kendiliğinden tebarüz eder. Eğer o

¹ “Topyekün Cevap” başlıklı makalesinde bu ifadeyi kullanan yazar, bir zamanlar Süleymancılar’ın yörüngesine giren ve sipariş üzerine sağa sola saldıran Necip Fazıl Kısakürek’tir. Şöyle demişti: “Belli başlı bir zümreyi hedef alma bahanesi altında, kanunî yola bağlı tüm Müslümanlık davranışlarını suçlama ve köstekleme gayesine hizmet etmesi istenen bir makam vardır: Diyanet İşleri Başkanlığı... Ve işte bu makamı bu gayeye yöneltmekte son derece usta bir başkan, altı kulaç boyunda bir gaflet heykeli...” Evet, yazarın ifadesi aynen böyle idi. “Son derece usta” olan bir kişinin “gaflet heykeli” olmasının nasıl açıklanabileceğini okurlarımızın takdirine bırakalım (bu konu ile ilgili olarak ayrıca bk. s. ???).

günlerde bu fedakârlık göze alınmasaydı, Diyanet bugünkü saygın konuma kolay kolay gelemezdi.

Tayyar Bey, daha başkan yardımcısı iken birçok cesur adım attı ve mevzuatta, yeri ve konumu tayin edilmeyen başarılar gerçekleştirdi. O, elbette bu hizmetleri kendi başına yapmadı. Ekibine güvendi, ekibi ona inandı; kasıtlı olarak kimseye haksızlık etmediğine inanıyorum. Kimsenin ayak oyununa gelmedi. Bu başarı, elbette liderin karizmasından geliyordu, iyi bir teşkilâtçı olduğundan ekibini iyi yönlendirdi. Bu tempoya ayak uyduramayanlar elbette saf dışı edilecekti, nitekim bir kısmı saf dışı edildi.

Evet, Süleymancı ekiple biraz sert mücadelelere girişildi. Çünkü bu grubun İmam-Hatip düşmanlığı had safhaya ulaştı. Halkın üzerine titrediği bu iman fideliğini kendi çıkarlarına rakip gördüler. Bu rekabet bugün de devam ediyor. Diyanet'in en bunalımlı dönemde bile başarıyla yürüttüğü Kur'an kursları hizmetlerine yeltenmeye kalktılar. Diyanet'in karşısına yeni bir teşkilât olarak çıktılar ve milletin hamiyet duygularını din ve mukaddesat adına sömürü çarkına dönüştürdüler.

Bu çark değişik isimler altında bugün de devam ediyor. Aslında bu meseleler rahmetli Yaşar Tunagür zamanında alevlendi. Çünkü Süleymancılar, Kur'an kurslarını Diyanet'in denetimine açmıyorlardı. O günkü şartlara göre muhteşem sayılabilecek binalar inşa ediyorlar, Kur'an kursunu bir odaya hapsediyorlar, lâkin diğer bölümlerde ne oyunlar oynandığı gizli tutuluyordu. Başkanlık da bu hercümerç içindeki müesseselere çekidüzen vermek istiyordu, kavga din adına yapıyordu, zaman bizim haklılığımızı ortaya çıkardı. Ama anlayan nerede!

Şimdilerde bu mücadelelerin üzerine kutsanmış bir şal örtülmüş gibidir. İş artık tavsamıştır. Anadolu'da bir özdeyiş vardır, "Yorgan gitti, kavga bitti" diye, bu grup hedefini belirledi. İşi tüccarlığa, inşaatçılığa, pansiyonculuğa döktü. Mensuplarını mevki-makam, ev-bark sahibi yaptı. Sistem İmam-Hatipler'e her türlü haksızlığı revâ gördü. Süleymancılar'ın serpilmesine zemin hazırladı. Tayyar Bey, bu konuda haysiyetli bir mücadele verdi. Çünkü o iyi yetişmiş bir bürokrattır. Bu yetkinliğini Talim ve Terbiye Kurulu'nda da gösterdi. Farklı partilerde iki dönem milletvekilliği ve mecliste Millî Eğitim Komisyonu başkanlığını başarıyla yürüttü. Bugün ortada görünen saygın yazarların, ilim ve fikir adamlarının çoğu da, onun önce yetiştiği ve sonra hizmetinde bulunduğu aynı kaynaktan beslenmiştir. Yani İmam-Hatip Lisesi çıkışlıdır. Bunlar sadece amfilerde ders vermekle kalmıyor, aynı zamanda medyanın her kolunda yetkinliklerini kanıtlıyorlar.

Bu kaynaktan beslenen yetişkin zevat, sistemin işine gelmediği için, çareyi bu bereketli ve feyizli fideliği kurutmakta buldular. Bu tahribat ötekilere yaradı. İktidarlara yanaştılar, el etek öptüler ve palazlandılar. Ama saygınlık ve ilim adamlığı, bütün budanmışlığa rağmen hâlâ İmam-Hatip neslindedir.

Tayyar Bey'in kişilik özellikleri:

- İyi bir hâfız, sesi ve edası ile temayüz etmiş ehl-i Kur'an bir simadır.
- İyi bir bürokrat, iyi bir teşkilâtçı ve prensip adamıdır. Bu becerisini, sorumluluğunu yüklediği bütün hizmet sahalarında kanıtlamıştır.
- Yoğun işleri arasında doktorasını ikmal etmiş, ulûmü'l-Kur'ân'a ait bir eserle önemli bir biyografi kitabının edisyon kritiğini yaparak dünya ilim çevrelerine tanıtmıştır. Ayca Kur'ân-ı Kerim'i baştan başa kasetlere okuyup Türkiye Diyanet Vakfı'na bağışlamıştır.

• Aynı zamanda bir siyaset adamıdır. Siyasete atılmadan önce bile, birtakım siyasî manevralarla Diyanet’i vahim tehlikelerden korudu ve kurtardı diyebiliriz.

• Cesur ve atılgan bir kişiliktir. Başarısı biraz da bu şahsî cesaretine bağlıdır. Eğer vaktiyle bu cesur adımlar atılmasaydı, ne Diyanet Vakfı kurulabilir ne de vakfın gerçekleştirdiği hizmetler tahakkuk ederdi.

• O, İslâm Araştırmaları Merkezi gibi bir ilim ve kültür merkezi oluşturup dünya çapında dev bir ansiklopedi çalışması gerçekleştirmiştir. Ayrıca başta İstanbul olmak üzere eğitim merkezlerinin hayata geçirilmesi, kezâ yurt dışında din hizmetlerinin teşkilâtlandırılması da ona nasip olmuştur. Bu arada Avrupa ülkelerinde Diyanet vakıflarının, DİTİB’lerin kurulması da onun kayda değer başarılarındanındır.

Tayyar Bey, cesur ve prensip adamı olduğu için makamında Celal Paydaş adında Cumhuriyet Halk Partili bir milletvekilinin silâhlı tehdidine uğramış, buna rağmen o cüretkâr milletvekili, istediğini elde edememiştir. Devir Cumhuriyet Halk Partisi’nin gem’i aزیya aldığı, iktidar sarhoşluğu yaşadığı dönemdir. İnsanların hayatı ve memuriyeti, bu ceberut kadronun iki dudağı arasındaydı. Başka biri olsaydı hayatına kastedilen böyle bir olay karşısında çoktan pes ederdi ama o pes etmedi. Olayı metanetle karşıladı, dinin ve Diyanet’in mânevî şahsiyetini izzetle temsil etti.

Bu üzücü olay üzerine ülke galeyana geldi. Bunun üzerine fakir, “Ya Devlet Başa, Ya Kuzgun Leşe” başlığı altında uzunca, biraz da sert bir yazı kaleme alıp *Diyanet Dergisi*’nde yayımlanmak üzere Ankara’ya postaladım. O zaman yayın işlerinin başında bulunan Mehmet Kervancı yazıyı alınca beni aradı. Bu yazıyı *Diyanet Dergisi*’nde yayımlayamayacağını, arşivde kalmasına da gönlünün razı olmadığını, dolayısıyla Din Görevlileri Federasyonu’nun yayın organı olan *Hakses*’e gönderdiğini söyledi. Yazı bu dergide neşredildi. Kervancı Bey bu yazının Diyanet’in ve *Hakses*’in başına sorun açacağını ima ettiyse de, çok şükür bir sorun çıkmadı.

Bütün bu olumlu yargı ve kanaatlere rağmen Tayyar Bey’in de birtakım hataları oldu. Bugün bunları sayıp dökmeye ne lüzum var, ne de ihtiyaç. Tayyar Bey, hatasıyla savabıyla Diyanet tarihine geçti. Hizmetleri tescil edildi. Maiyetinde çalışanların bir kısmı rencide edilmiş olabilir. Onların hesabı da mahşere kalmıştır. O, emekli olmasına rağmen bugün de hizmet üretmeye devam ediyor. Bence, onu sorgulamaktan ziyade, tecrübelerinden, mücadele azminden, girişimciliğinden istifade etmek gerekir.

Bu başarılı insan, siyasî faaliyet içinde bulunduğu günlerde ara verdiği faydalı çalışmalarına tekrar başladı. Şimdilerde başkalarına emanet edilemeyecek kadar önemli işlerin başına geçti. Kendilerinden şu birkaç hususun tahakkuku için gayret göstermesi ricasıyla, düşüncelerimi noktalamak isterim:

- Türkiye Diyanet Vakfı üniversitesinin kurulmasına gayret sarfedilmeli.²
- Muhtelif dillerde yirmi dört saat yayın yapacak bir televizyon kanalının kurulmasına çalışılmalı.
- İslâm Araştırmaları Merkezi’ndeki genç beyinler ve orada depolanan ilmî birikim, ansiklopedi hitama erdikten sonra başka sahalara kaydırılmalı, bu bilgi birikimi başka ilmî sahalara yönlendirilmeli ve değerlendirilmeli.

² Mustafa Ateş’in kurulmasını istediği üniversite, bu satırların gözden geçirildiği tarihler itibarıyla kurulmuş, 2010-2011 öğretim yılı için öğrenci kabul edeceği açıklanmıştır (T.A.).

- Türkiye Diyanet Vakfı'na yeni bir vizyon kazandırılmalı, ufuk açıcı hizmetlere öncelik edilmeli.

Çok şey mi istiyorum?